

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КНЗ «ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»
ВІДДІЛ ОСВІТИ ЗОЛОТОНІСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ТА ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ
МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ

На шляху до двохсот балів

УДК 37/.3/.5 (477)

Автор:

Третяк Валентина Миколаївна – вчитель української мови і літератури другої кваліфікаційної категорії Золотоніської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 6 Золотоніської міської ради Черкаської області.

Рецензенти:

Строкань Наталія Василівна – завідувач методичним кабінетом відділу освіти Золотоніської міської ради та виконавчого кабінету.

Архипова Валентина Петрівна – методист гуманітарних дисциплін КНЗ «ЧОПОПП ЧОР».

Вакуліна Людмила Миколаївна – учитель Червонослобідської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2 Черкаської районної ради.

На шляху до двохсот балів : збірник тестів та завдань для підготовки до ЗНО / В. М. Третяк. – Золотоноша, 2020. – 50 с.

Пропонований збірник тестових та практичних завдань складений відповідно до чинної Навчальної програми з української мови та літератури для основної школи.

У посібнику використано уривки з творів сучасних українських письменників Г. Пагутяк, М. Дочинця, М. Матіос, до яких розроблено різноманітні тести відкритої та закритої форми.

Завдання підібрані таким чином, щоб учні могли повторити вивчений раніше матеріал при підготовці до ЗНО, формувати практичні навички вдумливого читання та аналізу текстів, застосовувати теоретичні знання на практиці.

Вчителю цей посібник допоможе при підготовці до уроків української мови, для моніторингу якісних показників знань учнів.

УДК 37/.3/.5 (477)

Схвалено до використання методичною радою
методичного кабінету відділу освіти
Золотоніської міської ради та виконавчого комітету
(протокол № 3 від 03.03.2020 р.)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. Галина Пагутяк. Сентиментальні мандрівки Галичиною	6
2. Галина Пагутяк. Сентиментальні мандрівки Галичиною. Підбуж.....	9
3. Галина Пагутяк. Маленькі трагедії великої війни. Хроніка зниклого міста.....	12
4. Галина Пагутяк. Маленькі трагедії великої війни. Хроніка зниклого міста.....	15
5. Галина Пагутяк. Уріж та його духи. Вілла над річкою.....	19
6. Мирослав Дочинець. Многії літа. Благії літа.....	23
7. Марія Матіос. Армагедон уже відбувся.....	26
8. Марія Матіос. Москалиця.....	29
9. Мирослав Дочинець. Многії літа. Благії літа. Коли твоє серце питає.....	32
10. Мирослав Дочинець. Многії літа. Благії літа	35
11. Мирослав Дочинець. Многії літа. Благії літа	38
12. Мирослав Дочинець. Вічник.....	41
13. Марія Матіос. Москалиця.....	44
14. Галина Пагутяк. Уріж та його духи.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	50

ПЕРЕДМОВА

*Знання – це сила, яка допомагає
відкривати практично всі двері.
І якщо бажаєш досягнути успіхів,
потрібно ходити у «спортзал»,
де, без сумніву, всі стають сильнішими,
«качають» свій розум.*

Зовнішнє незалежне оцінювання з української мови та літератури не омине жодного школяра, який планує далі навчатися у вищому навчальному закладі. Щороку вчителі та учні говорять про важливість цього тестування. І справді, ЗНО – це надзвичайно важлива подія, від якої залежить майбутнє випускників. Але, щоб отримати хороші результати, потрібно не лише сумлінно вчитися та добре знати навчальний матеріал. Тож підготовка до цієї дисципліни повинна бути ґрунтовною.

Одинадцятикласники переймаються питанням: як якісно підготуватись до ЗНО, а вчителі – як допомогти майбутньому абітурієнту підійти до складання тестів з якомога більшим багажем знань. Рівнозначними складовими навчального навантаження є не тільки засвоєння нового матеріалу, а й систематизація знань, отриманих протягом усього навчального процесу. Наскільки різнобічним буде передача освітньої інформації викладачем, наскільки великим буде бажання аудиторії до вивчення нового, настільки вдалим, доцільним і корисним виявиться підсумок навчання.

Посібник «На шляху до двохсот балів» покликаний допомогти всім охочим вступникам поглибити та закріпити набуті знання із шкільного курсу української мови.

Пропонований матеріал розрахований не на вивчення української мови як такої, а на допомогу саме у підготовці до ЗНО. Він містить необхідні для підготовки відомості, теми та матеріали. Завдання підібрані таким чином, щоб учні могли повторити засвоєну раніше інформацію, формувати практичні навички вдумливого читання та аналізу текстів, застосовувати

теоретичні знання на практиці. Особлива увага сконцентрована на питаннях, що найчастіше трапляються у тестах.

У посібнику використано уривки з творів відомих українських письменників Галини Пагутяк, Марії Матіос та Мирослава Дочинця. Біля кожного тексту розміщено OR код, скориставшись яким ви отримаєте посилання на сайти, де розміщені книги запропонованих авторів.

Зовнішнє незалежне оцінювання – це важливе і досить складне випробування для майбутнього студента, зріз знань, підсумки якого є вирішальним чинником для кампанії вступу до вищого навчального закладу. Це початок нового етапу в житті молодого покоління, і дуже важливо, щоб він був успішним!

1. Галина Пагутяк

Сентиментальні мандрівки Галичиною

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

1. Жодна віртуальна мандрівка не замінить справжньої, не тіште себе ілюзіями. 2. (1) Хтось хоче, аби ми сиділи вдома й не/змінювали себе: або подорожували безпечно, комфортно й під наглядом. 3. Це – не подорож. 4. Це – туризм. 5. Треба подорожувати, куди маєш змогу, чи коли щось здригається в тобі від однієї назви міста, ріки чи села. 6. Ану ж між вами існує якийсь глибинний зв'язок? 7. Треба перевірити. 8. Для цього не/потрібно багато грошей і часу, зате ти змінюєш себе і приносиш (2) частку себе в інший світ, бо приходиш зі своєю місією – зустрічаючись з людьми розповідаєш про свій світ, а потім розповідаєш про їхній, коли повертаєшся. 9. Ти не маленька не/значна особа: ти – Посланець (Післанець, як кажуть у нас в Галичині). 10. Ти мусиш випромінювати гідність і доброзичливість, як представник свого краю. 11. Люди подумают: «Значить у нас є щось (3) цікаве й важливе, задля чого варто приїхати». 12. Вони будуть тішитися, дивлячись, як ти фотографуєш стару церкву, й бідкатись, що зараз вона не/так (4) гарно виглядає, як на Велигдень. 13. Вони раптом згадають якусь дрібничку і побачать, як спалахнули в тебе очі, бо можливо саме цю дрібничку ти забереш з собою на згадку. 14. Від кожної мандрівки ти кладеш у скриньку найяскравіші враження, і саме вони тебе змінюють.

Scan me

15. Ось що може стати мотивом для подорожі – змінити себе не лише ментально, наповнивши мозок яскравими картинками, а й змінити навіть склад крові, вдихнувши іншого повітря, напившись іншої води, скуштувавши іншої їжі. 16. За ті два роки, коли я мандрувала Східною Галичиною, я здобула досвід, яким охоче поділюся.

Правильні відповіді

1 – В

2 – Г

3 – А

4 – А

5 – Б

6 – Г

7 – В

8.

1	2	3	4
б	а	в	г

9.

1	2	3	4
д	в	г	а

10. Однорідними присудками ускладнено речення:

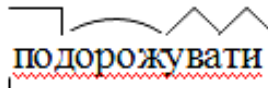
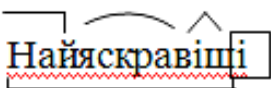
2. Хтось хоче, аби ми сиділи вдома й не змінювали себе: або подорожували безпечно, комфортно й під наглядом.

8. Для цього не потрібно багато грошей і часу, зате ти змінюєш себе і приносиш частку себе в інший світ, бо приходиш зі своєю місією – зустрічаючись з людьми, розповідаєш про свій світ, а потім розповідаєш про їхній, коли повертаєшся.

12. Вони будуть тішитися, дивлячись, як ти фотографуєш стару церкву, й бідкатися, що зараз вона не так гарно виглядає, як на Великдень.

13. Вони раптом згадають якусь дрібничку і побачать, як спалахнули в тебе очі, бо можливо саме цю дрібничку ти забереш з собою на згадку.

11.

12. Мандрівка – мандри, мандрувати, помандруємо, мандрівник.

Приносиш – ноша, носити, ношений, носій, принесений.

Випромінювати – промінь, промінець, променистий, проміння, променисто.

2. Галина Пагутяк

Сентиментальні мандрівки Галичиною

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

Підбуж

1. Коли минуле накладається на (1) сучасне, виникає якесь почуття нереальності, відсторонення.
2. Одна річ коли ти приїжджаєш вперше у це місце й ходиш навпомацки та (2) *наосліп* шукаючи пригоди і яскравих вражень, і зовсім інша – шукати себе у знайомому місці, яке за десятиліття змінилось.

3. Якби не було (3) певних історичних змін, Підбуж залишався б ще довго таким, як у дитинстві. 4. Запах свіжого хліба на автобусній зупинці. 5. Поряд – книгарня в (4) якомусь дивному дерев'яному приміщенні, справжньому кривому будиночку, де колись торгували євреї. 6. Ніде більше не бачила такої романтичної книгарні, де в закутках дрімали стосики книжок вида(н)ні десять-двадцять років тому, але в мене ніколи не було грошей. 7. Отуди б я хотіла повернутись. 8. Дорога до Підбужа з Урожа коштувала 10 копійок. 9. Поліклі(н)ніка й лікарня, куди власне люди і їздили висиджуючи довжелез(н)ні черги до стоматолога. 10. А ще – перукарня, де мене підстригли останній раз в житті. 11. Мене стригли, як овечку, до 9 класу, щоб потемніло моє вогненноруде волосся, і от я нарешті виявила прямиий спротив. 12. Сказала мамі, що більше не хочу підстригатись. 13. Там поруч була ще лазня, дивовижа в наших краях, тобто по селах, комунальна ясна річ. 14. У Підбужі, що був спершу повітовим містечком, а потім трохи райцентром, була міська інфраструктура. 15. Не було правда ринку, музичної і спортивної шкіл. 16. У районному центрі був звісно суд. 17. І в повітовому містечку також. 18. Культурно-історичний ландшафт я вже навчилась читати, навіть якщо від архітектури й планування нічого не залишилось.

1. Укажіть, в якому випадку слово пишеться з подвоєнням:

- А) відстороне(н)ня
Б) вида(н)ні
В) довжелез(н)ні
Г) поліклі(н)ніка

2. Укажіть, у якому слові допущено орфографічну помилку:

- А) приїжджаєш
Б) навпомацки
В) інфраструктура
Г) вогненноруде

3. Антонімом до слова *свіжий* (хліб) у 4 реченні є:

- А) старий
Б) черствий
В) недавній
Г) твердий

4. Визначте спосіб словотвору слова *райцентр*:

- А) префіксальний
Б) постфіксальний
В) аббревіація
Г) основоскладання

5. Дієприкметниковим зворотом (розділові знаки пропущено) ускладнено речення:

- А) друге
Б) четверте
В) шосте
Г) восьме

6. Дієприслівниковий зворот (розділові знаки пропущено) вжито у реченнях:

- А) 2, 9
Б) 3, 11
В) 2, 15
Г) 9, 14

7. Речення *Мене стригли, як овечку, до 9 класу, щоб потемніло мое вогненноруде волосся, і от я нарешті виявила прямий спротив* ускладнене:

- А) вставним словосполученням
Б) порівняльним зворотом
В) відокремленою прикладкою
Г) дієприслівниковим зворотом

8. З'ясуйте різновид 4 речення:

- А) односкладне називне
Б) односкладне безособове
В) двоскладне повне
Г) двоскладне неповне

9. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова (цифра в дужках позначає наступне слово):

- А) іменник
Б) займенник
В) прикметник
Г) прислівник
Д) прийменник

1	2	3	4

10. Прочитайте речення, з'ясуйте, якими членами речення є виділені слова (цифра в дужках позначає наступне слово):

(1) У Підбужжі, (2) що був спершу повітовим (3) містечком, а потім трохи райцентром, була (4) міська інфраструктура.

- А) підмет
Б) присудок
В) додаток
Г) означення
Д) обставина

1	2	3	4

11. Знайдіть у тексті слова (не менше 5) з наголосом на першому складі.

12. Укажіть номери речень, які ускладнені вставними словами (розділові знаки пропущено).

Правильні відповіді

1 – А

2 – Г

3 – Б

4 – Г

5 – В

6 – А

7 – Б

8 – Г

9.

1	2	3	4
а	г	в	б

10.

1	2	3	4
д	а	б	г

11. Слова, у яких наголос падає на перший склад: *впе'рше, за'пах, вра'жень, за'кутках, ла'зня, це'нтрі, се'лах* та інші.

12. Речення, які ускладнені вставними словами:

2. *Одна річ*, коли ти приїжджаєш вперше у це місце й ходиш навпомацки та наосліп, шукаючи пригоди і яскравих вражень, і зовсім інша – шукати себе у знайомому місці, яке за десятиліття змінилось.

9. Поліклініка й лікарня, куди, *власне*, люди і їздили, висиджуючи довжелезні черги до стоматолога.

13. Там поруч була ще лазня, дивовижа в наших краях, тобто по селах, комунальна, *ясна річ*.

15. Не було, *правда*, ринку, музичної і спортивної шкіл.

16. У районному центрі був, *звісно*, суд.

3. Галина Пагутяк

Маленькі трагедії великої війни

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

Хроніка зниклого міста

1. Природа людини така, що без внутрішнього духовного опертя, морального інстинкту, в періоди суспільних та природних катаклізмів, її психіка зазнає радикальних змін. 2. Ворог (1) ззовні породжує в ній внутрішнього ворога. 3. Думка про те, що війни очищують націю, така ж сама потворна, як і та, що війни призводять до деградації.

4. Насправді як мені здається, війни лише засвідчують недосконалість або [...] кожної людини, її готовність стати Жертвою, Катом, Співучасником чи Людиною. 5. В такій гострій ситуації кожен здає іспит на зрілість. 6. Зріла людина не піддається на маніпуляції свідомістю. 7. Безперечно, такі люди теж були довкола Соколів, як і всюди. 8. Спогади, які я читала, (2) піддані само-цензурі, часом відчувається намагання виправдати (3) власну бездіяльність, або ж створити красиву моторошну легенду про знищення цілого міста за одну ніч. 9. Тому я не буду на них зупинятись, вони теж національно-персоніфіковані, або просто емоційні.

10. Свідки ніколи не були надійним джерелом історії. 11. Але чим більше свідків, тим чіткіша картина (4) *міє* чи іншої події. 12. У простих людей власне бачення історії, тільки воно, здебільшого, не цікавить ідеологів держави, політиків та істориків. 13. Оскільки живих мешканців Соколів, які вижили після п'яти років руйнації, немає, доводиться спостерігати тіні на стінах платонівської печери.

Scan me

1. У четвертому реченні пропущено слово:

- А) занепад
Б) досконалість
В) потенціал
Г) майстерність

2. Орфографічну помилку допущено при написанні слова:

- А) ззовні
Б) засвідчують
В) національно-персоніфіковані
Г) само-цензурі

3. Синонімом до слова катаклізму (1 речення) є:

- А) катастрофи
Б) теракти
В) проблеми
Г) зміни

4. Антоніми використано у реченнях:

- А) 1, 3
Б) 2, 4
В) 2, 8
Г) 4, 7

5. Спільнокореневими до слова місто (речення 8) є слова:

- А) місток, містити
Б) містом, містами
В) приміський, містяни
Г) замість, містечко

6. Орфографічну помилку допущено у реченні:

- А) першому
Б) четвертому
В) сьомому
Г) восьмому

7. Однорідними додатками ускладнено речення:

- А) 1, 4, 12
Б) 2, 7, 8
В) 4, 8, 12
Г) 1, 9, 13

8. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова (цифра в дужках позначає наступне слово):

- А) іменник
Б) займенник
В) прикметник
Г) прислівник
Д) дієприкметник

1	2	3	4

9. Прочитайте речення, з'ясуйте, якими членами речення є виділені слова (цифра в дужках позначає наступне слово):

(1) Свідки (2) ніколи не були надійним (3) джерелом (4) історії.

- А) підмет
Б) присудок
В) додаток
Г) означення
Д) обставина

1	2	3	4

10. Виконайте словотвірний розбір слів *бездіяльність, національно-персоніфіковані, чіткіша, зрілість, виправдати*.

11. Із 6 речення випишіть всі словосполучення, вкажіть вид зв'язку між словами.

12. Знайдіть у тексті прості речення, підкресліть граматичні основи.

Правильні відповіді

- 1 – Б
- 2 – Г
- 3 – А
- 4 – Б
- 5 – В
- 6 – Б
- 7 – А

8.

1	2	3	4
г	д	в	б

9.

1	2	3	4
а	д	б	г

10. Слововірний розбір слів:

Бездіяльність ← діяльність – префіксальний;

національно-персоніфіковані ← національний + персоніфікований –
словоскладання;

чіткіша ← чіткий – суфіксальний;

зрілість ← зрілий – суфіксальний;

виправдати ← правда – префіксально-суфіксальний.

11.

яка?

зріла людина

(узгодження)

на що?

не піддається на маніпуляції

(керування)

чим?

маніпуляції свідомістю

(керування)

12. Прості речення:

2. Ворог ззовні породжує в ній внутрішнього ворога.

5. В такій гострій ситуації кожен здає іспит на зрілість.

6. Зріла людина не піддається на маніпуляції свідомістю.

7. Безперечно, такі люди теж були довкола Соколів, як і всюди.

10. Свідки ніколи не були надійним джерелом історії.

4. Галина Пагутяк

Маленькі трагедії великої війни

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

Хроніка зниклого міста

1. На те, щоб знищити галицьке містечко Соколів, потрібно було 5 років, а існувало воно майже пів-тисячоліття. 2. 5 років, щоб позбутися всіх мешканців, знищити всі будівлі й досконале господарство, щоб розвалити палац дідичів Дідушицьких, один з яких заснував той заклад, що нині має назву *(Н,н)аукова* бібліотека ім. Стефаника у Львові, та й колекція *(Л,л)ьвівської* галереї мистецтв поповнена збіркою Дідушицьких. 3. Влітку 1939 року останній власник маєтку в Соколові врятував духовні й мистецькі скарби й вивіз їх до Львова передчуваючи нашествя вандалів, мародерів і вбивць. 4. Представник роду спольщених українських шляхтичів Дідушицьких, львівський суддя Ян Дідушицький отримав у 1511 році королівський привілей на заснування біля Дідушич міста з *(М,м)агдебурзьким* правом і побудував у Соколові замок, що проіснував до 18 століття. 5. Отак містечко, яке в переддень своєї загибелі налічувало 800 мешканців, проіснувало до 1944 року під патронатом роду Дідушицьких. 6. Останнім власником соколівського маєтку став Станіслав Дідушицький (1888–1960). 7. Згідно з статистичним дослідженням Володимира Кубійовича «Етнічні групи *(П,п)івденнозахідної* України (Галичини) на 1 січня 1939 року в м. Соколів проживало 530 поляків, 230 євреїв, і 10 німців. 8. І жодного українця, хоча в довколишніх селах українці переважали. 9. Це вже багато чого пояснює в цій історії. 10. Однак пам'ять – річ вперта. 11. У простих людей власне бачення історії, тільки воно, здебільшого, не цікавить ідеологів держави, політиків та істориків.

1. З великої літери в тексті треба писати всі слова, ОКРІМ:

- А) (Н,н)аукова
- Б) (Л,л)ьвівської
- В) (М,м)магдебурзьким
- Г) (П,п)івденнозахідної

2. Орфографічну помилку допущено при написанні слова:

- А) пів-тисячоліття
- Б) переддень
- В) спольщених
- Г) Галичини

3. Дієприслівниковим зворотом (розділові знаки пропущено) ускладнено речення:

- А) друге
- Б) третє
- В) п'яте
- Г) сьоме

4. Відокремленою прикладкою (розділові знаки пропущено) ускладнено речення:

- А) перше
- Б) третє
- В) четверте
- Г) сьоме

5. Укажіть, яке із запропонованих речень є простим:

- А) перше
- Б) друге
- В) третє
- Г) четверте

6. Правильну відмінкову форму числівника *вісімсот* наведено у рядку:

- А) Р. в. вісімсот
- Б) Д. в. восьмистам
- В) О. в. вісьмомастами
- Г) М. в. (на) вісімстах

7. Правильно узгоджено числівники з іменниками 530 поляків, 230 євреїв, і 10 німців (7 речення) у рядку:

- А) п'ятсот тридцять поляків, двісті тридцять євреїв і десять німців
- Б) п'ятисот тридцять поляків, двісті тридцять євреїв і десятеро німців
- В) п'ятисот тридцятєро поляків, двохсот тридцятєро євреїв і десятеро німців
- Г) п'ятсот тридцятєро поляків, двісті тридцятєро євреїв і десятеро німців

8. Правильно записано відмінкову форму числівника 1939 (3 речення):

- А) тисяча дев'ятсот тридцять дев'ятого
- Б) тисячу дев'ятсот тридцять дев'ятого
- В) тисяча дев'ятисот тридцять дев'ятого
- Г) тисяча дев'ятиста тридцять дев'ятого

9. Установіть відповідність між складними реченнями та їх видами.

Види складних речень	Приклади
1 – складнопідрядне речення із підрядним означальним	А) На те, щоб знищити галицьке містечко Соколів, потрібно було 5 років, а існувало воно майже півтисячоліття.
2 – складнопідрядне речення із підрядним допустовим	Б) 5 років, щоб позбутися всіх мешканців, знищити всі будівлі й досконале господарство, щоб розвалити палац дідичів Дідушицьких, один з яких заснував той заклад, що нині має назву Наукова бібліотека ім. Стефаника у Львові, та й колекція Львівської галереї мистецтв поповнена збіркою Дідушицьких.
3 – складне речення із сурядним та підрядним зв'язком	В) Отак містечко, яке в переддень своєї загибелі налічувало 800 мешканців, проіснувало до 1944 року під патронатом роду Дідушицьких.
4 – складне речення зі сполучниковим підрядним і безсполучниковим зв'язком	Г) Влітку 1939 року останній власник маєтку в Соколові врятував духовні й мистецькі скарби й вивіз їх до Львова, передчуваючи нашість вандалів, мародерів і вбивць. Д) І жодного українця, хоча в довколишніх селах українці переважали.

1	2	3	4

10. Випишіть з тексту слова (не менше п'яти), утворені суфіксальним способом словотвору.

11. Від кількісних числівників *1, 5, 18, 800, 1511* утворіть порядкові.

12. Провідмініяйте числівники *вісімнадцять, вісімсот, двісті тридцять*.

Правильні відповіді

- 1 – В
- 2 – А
- 3 – Б
- 4 – В
- 5 – В
- 6 – Б
- 7 – Г
- 8 – А

9.

1	2	3	4
в	д	а	б

10. Суфіксальним способом словотвору утворені слова: містечко, мешканців, господарство, українських, статистичними.

11. Один – перший, п'ять – п'ятий, вісімнадцять – вісімнадцятий, вісімсот – восьмисотий, тисяча п'ятсот одинадцять – тисяча п'ятсот одинадцятий.

12.

Н. в.	вісімнадцять	вісімсот	двісті тридцять
Р. в.	вісімнадцяти (вісімнадцятьох)	восьмисот	двохсот тридцяти (тридцятьох)
Д. в.	вісімнадцяти (вісімнадцятьом)	восьмистам	двомстам тридцяти (тридцятьом)
Зн. в.	вісімнадцять (вісімнадцятьох)	вісімсот (восьмисот)	двісті тридцять (двохсот тридцяти / тридцятьох)
О. в.	вісімнадцятьма (вісімнадцятьома)	вісьмастами (вісьмомастами)	двомастами тридцятьма (тридцятьома)
М. в.	(на) вісімнадцяти (вісімнадцятьох)	(на) восьмистах	(на) двохстах тридцяти (тридцятьох)

5. Галина Пагутяк

Уріж та його духи

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

Вілла над річкою

1. Інший світ, інша архітектура, інший побут – за річкою. 2. Там дім у темному саду, який ще родить яблука й черешні, і на який вже чигає сокира захланного урізького хлопа, ласого на дармицю. 3. В домі вкрадено вікна, двері, підлоги, виноситься добра цегла 20-х років. 4. Він, наче шкаралупа волозького горіха, що пролежав під снігом цілу зиму, з якого виїли зерно миші і який нікого вже не/цікавить. 5. Жити там не можна, бо будинок входить до санітарної зони. 6. Та й мешкали у ньому від сили років двадцять.

7. Віллу за річкою побудували для інженера водонасосної станції тоді, коли будувалась станція. 8. Мабуть він і проектував цей дім, й поставив від себе капицю святого Антонія, свого патрона. 9. Не/знаю, яким був той Антоній Чубкевич. 10. Але він посадив сад біля будинку й величезний сад на території водонасосної станції. 11. Він дав заробити місцевим дітям, які шукали камінці для фільтрів, і про це пам'ятають досі.

12. Мені часто сниться, що я живу в цьому будинку. 13. Він ще не облаштован(н)ий, а на подвір'ї росте багато квітів. 14. Мене охоплює почут(т)я радості, коли я стою на високих кам'яних сходах. 15. І водночас – відчут(т)я хисткості й минущості, бо дім не/достатньо захищений. 16. З одного боку ріка, яка погрожує повін(н)ю, з іншого – дорога. 17. Цей дім відкритий для доброго й лихого. 18. Він присягнувся не/належати нікому, відколи не зумів захистити свого господаря.

1. Орфографічну помилку допущено в слові:

- А) волозького
- Б) водонасосна
- В) величезний
- Г) присягнувся

2. З подвоєнням необхідно писати всі слова, ОКРІМ:

- А) почут(т)я
- Б) відчут(т)я
- В) облаштован(н)ий
- Г) повін(н)ю

3. Укажіть, у якому випадку слово з не пишеться разом:

- А) не/цікавить
- Б) не/знаю
- В) не/достатньо
- Г) не/належати

4. Пунктуаційну помилку (розділові знаки пропущено) допущено в реченні:

- А) другому
- Б) четвертому
- В) шостому
- Г) восьмому

5. За походженням слова *хлоп*, *дармиця* належать до лексики:

- А) застарілої
- Б) історичної
- В) діалектної
- Г) запозиченої

6. Синонімом до слова *захланний* (2 речення) є:

- А) нещасний
- Б) жадібний
- В) багатий
- Г) роботящий

7. Правильно обґрунтовано вживання тире в першому реченні у рядку:

- А) тире між підметом і присудком
- Б) тире при відокремленій прикладці
- В) тире при відокремленій обставині
- Г) тире при однорідних членах речення

8. Прочитайте речення, з'ясуйте, якими членами речення є виділені слова (цифра в дужках позначає наступне слово):

(1) Цей (2) дім (3) відкритий для (4) доброго й лихого.

- А) підмет
- Б) присудок
- В) додаток
- Г) означення
- Д) обставина

1	2	3	4

9. Установіть відповідність між складнопідрядними реченнями й видами їхніх підрядних частин:

Види підрядних речень	Приклади
1 – підрядне означальне	А) Віллу за річкою побудували для інженера водонасосної станції тоді, коли будувалась станція.
2 – підрядне з'ясувальне	Б) Він ще не облаштован(н)ий, а на подвір'ї росте багато квітів.
3 – підрядне часу	В) Не знаю, яким був той Антоній Чубкевич.
4 – підрядне причини	Г) Там дім у темному саду, який ще родить яблука й черешні, і на який вже чигає сокира захлан(н)ого урізького хлопа, ласого на дармицю. Д) Жити там не можна, бо будинок входить до санітарної зони.

1	2	3	4

10. Знайдіть у тексті слова (не менше 5), у яких звуків більше, ніж букв.

11. Запишіть фонетичною транскрипцією слова *виноситься*, *минущості*, *камінці*..

12. Знайдіть у тексті 7 і 17 речення. Перебудуйте їх таким чином, щоб утворилися прості речення, ускладнені дієприслівниковими зворотами.

Правильні відповіді

- 1 – А
- 2 – В
- 3 – В
- 4 – Г
- 5 – В
- 6 – Б
- 7 – В

8.

1	2	3	4
Г	а	б	в

9.

1	2	3	4
Г	в	а	д

10. Слова, у яких звуків більше, ніж букв: річкою, яблука, якого, станція, територія, кам'яних.

11.

Виноситься [в и^ен о^с и^ец ' : а] 10 букв, 8 звуків.

Минуцості [м и^ен у' ш ч о с ' т ' і] 9 букв, 10 звуків.

Камінці [к а м ' і н ' ц ' і '] 7 букв, 7 звуків.

12.

7. Будуючи станцію, для інженера водонасосної станції тоді за річкою побудували віллу.

17. Він присягнувся не належати нікому, не зумівши захистити свого господаря.

6. Мирослав Дочинець

Многії літа. Благії літа

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

1. Радься з Ангелом-хранителем. 2. Частіше згадуй його і радься з ним. 3. Запитуй його, що бентежить тебе. 4. І відповідь прийде обов'язково в не/сподіваній думці, в розмові, через не/знайому людину, книгу, газету, інше.

5. Не май одразу по кілька великих бажань.
6. Водночас долають лише одну вершину.

7. Не метушися. 8. Будь *зібраним* і завжди пам'ятай, чого хочеш. 9. Тоді навчишся вибирати головне з-поміж дрібного.

10. Не бійся обставин, надто тих, які від тебе не залежать. 11. Часто Ангел-хранитель рятує нас від великого не/щастя залишивши декілька *дрібних* неприємностей. 12. Для науки і терпіння.

13. Не йди проти течії. 14. Не витрачай марно сили, коли відчуєш, що все проти тебе. 15. Це не/твій час. 16. Краще перечекати. 17. Хто йде проти обставин, робиться рабом їх. 18. А хто скоряється їм, стає їх паном.

19. Від помилки і лиха тебе завжди попередить щось або хтось.
20. Тільки умій це розпізнати і не бери на сміх.

21. Тримай рот на замку. 22. Не похваляйся успіхами. 23. Ніколи і нікому не говори про серйозні плани *голосно*. 24. Для цього в тебе один слухач і порадник – Ангел-Хранитель.

25. Не жени коней. 26. Іди по життю *розмірено*, спокійно. 27. І туди, куди тобі належить прийти, прийдеш вчасно.

28. Не читай руйнівних книг, не дивися такі фільми, хоч їх і видають за модні. 29. Крім сум'яття душі і розуму, нічого вони не несуть. 30. Надто дітям.

Правильні відповіді

1 – Г

2 – Б

3 – А

4 – В

5 – Б

6 – А

7 – Б

8 – Г

9.

1	2	3	4
б	д	г	а

10. Не читай руйнівних книг, не дивися такі фільми, хоч їх і видають за модні.

незважаючи на що?

[], хоч ()

складнопідрядне речення з підрядним допустовим

11. Дієслова наказового способу: радься, згадуй, не метушися, не йди, тримай, не бійся, не витрачай, не читай, не говори, не дивися.

спол присл присл займен дієсл дієсл дієсл присл

12. ¹ І туди, ² куди тобі належить прийти, ¹ прийдеш вчасно.

куди?

[, (куди),]

Речення складне, складнопідрядне, з підрядним місця, розповідне, неокличне.

1 речення – умовно просте, односкладне, означено-особове, повне, поширене, неускладнене, стверджувальне;

2 речення – умовно просте, односкладне, безособове, повне, поширене, неускладнене, стверджувальне.

7. Марія Матіос

Армагедон уже відбувся

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

1. Що так – то так... чоловік ситий життям ніколи не буде. 2. Проте переповнені, забруднені комори пам'яті дедалі частіше ампутували і смак, і бажання опиратися своєму проминанню. 3. Та й ненаситність до тривання у світі не страхує від страху смерті нічиєю рукою – ні Божою, ні людською.

4. Бог йому в поміч не йшов ніколи, а люди – тим більше. 5. І з тим Іван змирився давно. 6. Тому ніколи й не забивав собі голову дурним думанням. 7. Жив – як жив. 8. І ніколи інше, як тільки після сну, не ловив за кінчик хвоста дедалі більш виразну, (1) блискавично вертку думку про неменуче: про свою конечність. 9. Якби його запитали, то *він* і не сказав би, скільки секунд ота миттєва думка-шпигачка свердлила (2) розм'яклий у сні мозок, але що саме вона щодня ставала для Йвана катапультною до життя – це він знав точно.

10. Щоранку Іван відкривав очі так швидко, ніби насправді відбивався від надокучливого нагадування про неодмінну минущість. 11. Здавалося ось-ось – і невидимий хвіст незловленої думки гостролезом черкне сонне Іванове обличчя, зачепить (3) найуразливіші кровоносні судини – і з того почнеться його кончина. 12. І може через те щоранку спішно й нервово зіскакував із постелі, першим ділом підходив до [...], відгортав *фіранку* і спраглим зором шарудів усіма закутками народженого *світанку*.

13. Проте за склом не бачив ніколи нічого новішого, ніж завжди і багато років поспіль: чужі хвостаті птиці щастя і його смертельні птиці поки що не гніздилися під його дахом і навіть не вили гнізда, благополучно (4) оминаючи Іванові дні.

1. Укажіть, у якому слові допущено орфографічну помилку:

- А) проминання
Б) людською
В) неменуче
Г) свердлила

2. У формі Знахідного відмінку вжито виділене у тексті слово:

- А) думанням
Б) фіранку
В) він
Г) світанку

3. Правильно утворено форму наказового способу від усіх дієслів, ОКРІМ:

- А) опиратися – опирайтеся
Б) запитали – запитуйте
В) відгортав – відгорни
Г) зіскакував – зісчочи

4. У переносному значенні вжито всі словосполучення, ОКРІМ:

- А) забруднені комори пам'яті
Б) хвостаті птиці щастя
В) неодмінна минушість
Г) хвіст незловленої думки

5. Синонімічним за змістом до 7 речення є фразеологізм:

- А) топтати ряст
Б) товкти воду в ступі
В) небо прихилити
Г) як у Бога за пазухою

6. У 12 реченні на місці крапок можна вставити пропущене слово:

- А) двері
Б) вікно
В) квартира
Г) стіна

7. Неправильно утворено ступінь порівняння прикметника у словосполученні:

- А) верткішу думку
Б) найуразливіші судини
В) нічого новішого
Г) найневидиміший хвіст

8. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова (цифра в дужках позначає наступне слово):

- А) прикметник
Б) прислівник
В) дієслово
Г) дієприкметник
Д) дієприслівник

1	2	3	4

9. Прочитайте речення, з'ясуйте, якими членами речення є виділені слова (цифра в дужках позначає наступне слово):

Проте переповнені, забруднені комори (1) *пам'яті* дедалі (2) *частіше* (3) *ампутували* і смак, і бажання (4) *опиратися* своєму проминанню.

- А) підмет
Б) присудок
В) додаток
Г) означення
Д) обставина

1	2	3	4

10. Знайдіть і випишіть із тексту речення, ускладнені вставними словами (розділові знаки пропущено).

11. Виконайте розбір за будовою слів *ненаситність*, *змирився*, *нервово*.

12. Знайдіть і відредагуйте у тексті речення, в якому допущено лексичну помилку.

Правильні відповіді

- 1 – В
- 2 – Б
- 3 – Г
- 4 – В
- 5 – А
- 6 – Б
- 7 – Г

8.

1	2	3	4
б	г	а	д

9.

1	2	3	4
в	д	б	г

10.

Здавалося, ось-ось – і невидимий хвіст незловленої думки гостролезом черкне сонне Іванове обличчя, зачепить найуразливіші кровоносні судини – і з того почнеться його кончина (11 речення).

І **може**, через те щоранку спішно й нервово зіскакував із постелі, першим ділом підходив до вікна, відгортав фіранку і спраглим зором шарудів усіма закутками народженого світанку (12 речення).

11.

ненаситність □

змири □ вся

нервово

12. Щоранку Іван розплющував очі так швидко, ніби насправді відбивався від надокучливого нагадування про неодмінну минущість (10 речення).

8. Марія Матіос

Москалиця

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

1. Хіба що потайки від (1) *військових* Северина загорнула в хустку австрійський настінний годинник привезений вуйком Онуфрієм із війни. 2. Взяла на пам'ятку про своїх добрих господарів. 3. Рівномірне й одноманітне цокання старого механізму в кімнаті, де довгі роки спала Северина, як не/дивно завжди додавало їй рівноваги й спокою. 4. І це напевно була єдина річ, що зберігала домашнє тепло господарки, яку чужі й злі люди щойно пререкли на загибель.

Scan me

5. Щоранку вуйкова рука або рука Северинина продовжувала безконечне життя цього розумного й невтомного механізму, серце якого містилося чи то в запечатанім тілі, чи в язикатому маятникові. 6. Ніби (2) *підтверджуючи* незмінність людського тривання.

7. Проте як з'ясувалося ніщо не є таким мінливим, як життя людини, коли в нього не/прошено втручаються інші люди.

8. Оскільки дівка своєї хати не мала, (3) *військові* люди дали їй дозвіл вселитися ближче до села, в літню стайню для худоби, що (4) *належала* колись газді Косовану, якого замели у світи в один день разом із Онуфрійчуками та іншими газдами.

9. Дивне Северинине житло, попри всю свою не/придатність для проживання людини, мало одну безсумнівну перевагу: потемніла від часу й дощів будівля, здавалося, колись раптово зіскочила з людного місця й задньою стіною вросла в крутий горб, порослий густим буковим лісом.

10. Горб нависав над стаєнкою, захищаючи її дрантивий дах від вітру та дощу. 11. Ба, більше того – горб тепер служив мовчазним сторожем і захисником бідної сироти, розчавленої ще одним – несподіваним і не/очікуваним – поворотом своєї долі.

Правильні відповіді

- 1 – Б
- 2 – А
- 3 – Г
- 4 – В
- 5 – Б
- 6 – Г
- 7 – А
- 8 – Б

9.

1	2	3	4
а	д	б	в

10. Зі вставними словами: 3 речення – як не дивно; 4 речення – непевно; 7 речення – як з’ясувалося; 9 речення – здавалося.

11. Хіба що потайки від військових Северина загорнула в хустку австрійський настінний годинник, привезений вуйком Онуфрієм із війни (1 речення).

Дивне Северинине житло, попри всю свою непридатність для проживання людини, мало одну безсумнівну перевагу: потемніла від часу й дощів будівля, здавалося, колись раптово зіскочила з людного місця й задньою стіною вросла в крутий горб, порослий густим буковим лісом (9 речення).

Ба, більше того – горб тепер служив мовчазним сторожем і захисником бідної сироти, розчавленої ще одним – несподіваним і не/очікуваним – поворотом своєї долі (11 речення).

12. Горб нависав над стаєнкою, захищаючи її дрантивий дах від вітру та дощу (10 речення).

9. Мирослав Дочинець

Многії літа. Благії літа

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

Коли твоє серце питає...

1. Якщо хочеш виправити близьку тобі людину, ніколи не сором її. 2. Навпаки, похвали її кращі риси, підбадьор. 3. І в приязній бесіді розкажи про свої недоліки, не торкаючись його, так, щоб думка про них прийшла йому в голову. 4. Цю думку внушай поступово, щоб вона просочувалася в нього, як вода, якою він час від часу освіжає свій рот. 5. І тоді твоя порада допоможе йому виправити недоліки. 6. Так і дітей виховуй, щоб дитина не росла жадібно. 7. Дуже важливо, що і жона в першу чергу має думати про свого чоловіка.

8. Будь завжди готовий, щоб не зазнати сорому, коли твоє власне серце питає. 9. Пам'ятай про це, коли збираєшся щось робити.

10. Світ є таким, яким ти його бачиш, а не таким, як бачить сусіда і показує телевізор. 11. Вір своїм очам і своєму розуму. 12. Нехай не бентежать твоєї душі і не плутають твоїх кроків чужі погляди. 13. Живи власною головою. 14. Але правду і мудрість здобудеш лише в розмовах і міркуванням з іншими людьми. 15. Це розвиває розум більше, ніж книги. 16. Той, хто слухає, має вісім вух. 17. Той, що спостерігає збоку, має вісім очей.

18. Будь відкритим. 19. Дивися людям в очі. 20. Це знезброює навіть звірів, не те що людей.

21. Ніколи не завершиться твій Шлях, якщо будеш кожного дня просуватися вперед, стаючи більш умілим, ніж учора і сьогодні. 22. І при цьому будеш пам'ятати про свої недоліки і не мати гордості. 23. Ніколи не думай, що ти досяг успіху. 24. Смиренно йди за ним до кінця. 25. Перемагай не інших, а себе.

26. Людяність – це коли ти ставиш себе на місце інших і враховуєш у першу чергу їх інтереси.

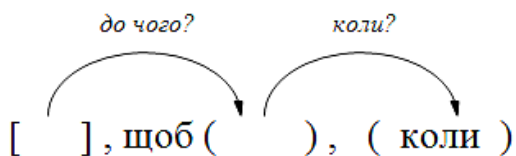
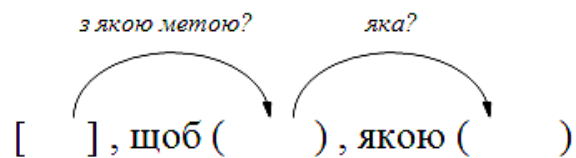
27. Пізнавайте дух часу, щоб не відставати від нього. 28. Але при цьому живіть моментом, будьте вірні одній меті моменту. 29. Живіть одною думкою в один момент. 30. Не треба нічого робити іншого, розкидатися. 31. Тоді не буде другорядних справ, переживань і невдач.

1. Знайдіть у тексті і вкажіть номер таких складнопідрядних речень:

- а) підрядне з'ясувальне;
- б) підрядне часу;
- в) підрядне способу дії;
- г) підрядне умови;
- д) підрядне мети.

2. Знайдіть у тексті і вкажіть номер речень, які відповідають наступним схемам:

3. Спишіть 3 речення, підкресліть граматичні основи, визначте вид зв'язку між частинами речення, накресліть схему.

Правильні відповіді

1. Складнопідрядні речення:

а) підрядне з'ясувальне: 7, 16, 17, 22;

б) підрядне часу: 9;

в) підрядне способу дії: 3, 6;

г) підрядне умови: 21;

д) підрядне мети: 1, 27.

2.

Цю думку внушай поступово, щоб вона просочувалася в нього, як вода, якою він час від часу освіжає свій рот (4 речення).

з якою метою? *яка?*

[], щоб (), якою ()

Будь завжди готовий, щоб не зазнати сорому, коли твоє власне серце спитає (8 речення).

до чого? *коли?*

[], щоб (), (коли)

3.

¹ І в приязній бесіді розкажи про свої недоліки, не торкаючись його, так,

² щоб думка про них прийшла йому в голову.

як? яким способом?

[], щоб () складнопідрядне речення з підрядним способом дії

10. Мирослав Дочинець

Многії літа. Благії літа

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

1. Не треба далеко ходити за ліками.
2. Природа нам підготувала їх у сусідстві.
3. Вербa – одна з перших рослин, вона після всесвітнього потопу першою зазеленіла на берегах.
4. Не перелічити, від чого помічна верба: головний біль, невралгія, неврози, ревматизм, печінка, шлунок, подагра, застуда...
5. Кілька гілочок освяченої в церкві верби посадіть на обійсті, щоб дерева оберігали від злих сил.
6. Живіть там, де чисте повітря.
7. Якщо це не вдається, бодай частіше бувайте там.
8. Коли ріжете овочі ножем, вони частково втрачають земну поживу.
9. Краще їх їсти і варити цілими.
10. Цибуля вдвічі корисніша, якщо її роздушити руками або дерев'яною дощечкою.
11. Я лише раз у Сибіру був у лікарні, коли мені перебило ногу.
12. Зате в аптеці не був ніколи.
13. Якщо ви втомлені, слабі, хворобливі, просто дайте організмові відпочити.
14. Якщо в домі немає ні ліків, ні грошей, а ви занедужали, нічого не бійтеся.
15. Попросіть добру людину, а ще краще дитину, аби принесла вам гілочок верби.
16. Подрібніть їх і заваріть чай.
17. Цей золотавий напій пахнутиме літом і вашим дитинством.
18. Він здолає застуду, зніме озноб, очистить тіло і заспокоїть душу.
19. Це – природний аспірин та анальгін.
20. Якщо чоловік вживатиме щоденно хоча б третину склянки соку або пюре гарбуза, то довго відчуватиме себе сильним.
21. На Далекому Сході ми ніколи не мали цинги, бо буряти навчили нас споживати настурцію, звіробій, подорожник і гілочки лимонника.

22. Де я жив, там вивчав місцеві мови і навіть читав на них. 23. Знаю шість мов. 24. Рахую все в голові, запам'ятовую всі дати, де, що, коли і з ким було.

25. Щоб не було застуди, не мийтесь гарячою водою, споживайте щодня горіхи і часник, ходіть босоніж по насипаній на підлозі кукурудзі і багато спіть.

26. Якщо змушені довго перебувати на холоді або в вологості, носіть при тілі мішечки з сушеною гвоздиною.

27. Коли приходить сезон ягід, можете відмовляти собі в будь-якій їжі, тільки не в ягодах.

28. Нехай мої поради харчування не обтяжують вас. 29. Хто обрав їх, нехай уважає за необхідність, потім це стане звичкою. 30. А далі – благом.

1. Вкажіть рядок (рядки), в яких передано основну думку тексту.

2. Знайдіть у тексті і вкажіть номер таких складнопідрядних речень:

- а) підрядне місця;
- б) підрядне часу;
- в) підрядне умови;
- г) підрядне причини;
- д) підрядне мети.

3. Знайдіть у тексті і вкажіть номер речень, ускладнених однорідними присудками.

4. Виконайте синтаксичний розбір 21 речення.

Правильні відповіді

1. Основна думка тексту передано в 1 та 2 реченнях:

Не треба далеко ходити за ліками. Природа нам підготувала їх у сусідстві.

2. Складнопідрядні речення:

а) підрядне місця: 6, 22;

б) підрядне часу: 11, 27;

в) підрядне умови: 7, 8, 10, 13, 20, 26;

г) підрядне причини: 21;

д) підрядне мети: 5, 25.

3. Однорідними присудками ускладнені речення: 13, 18, 19, 22, 24, 25.

4.

прийм прикм імен займ прися част дієсл імен спол імен дієсл займ

¹ На Далекому Сході ми ніколи не мали цинги, ² бо буряти навчили нас

дієсл імен імен імен спол імен імен

споживати настурцію, звіробій, подорожник і гілочки лимонника.

чому?
[], бо ()

Речення складне, складнопідрядне, з підрядним причини, розповідне, неокличне.

1 речення – умовно просте, двоскладне, повне, поширене, неускладнене, заперечне;

2 речення – умовно просте, двоскладне, повне, поширене, ускладнене однорідними додатками, стверджувальне.

11. Мирослав Дочинець

Многії літа. Благії літа

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

1. Будь прив'язаний до тої землі, де прийшов на світ. 2. Де вродився, там знадобився. 3. Бадилина там найліпше росте, де впала насінина. 4. Так і людина. 5. Небесам було завгодно, щоб на цьому місці і в цей час з одної насінини батькової ти народився. 6. Тому ти не сирота і не нікчема на цьому світі, а – обраний.

7. Не забував, що в тобі росте велике дерево роду. 8. Проникай внутрішній зором у його коріння і піднімайся з живими соками вгору і вгору... 9. Поминай померлих і загиблих родичів і близьких, просячи для них блаженного спокою і прощення гріхів, яких вони допустилися на цьому світі. 10. І вони допоможуть тобі звідти.

11. Добре, якщо маєш дяку і маєш за що мандрувати. 12. А якщо не виходить – нічого не втратиш. 13. Усі світи можна в собі побачити, усі знання можна відкрити в собі.

14. Добре, якщо там, де живеш, є простір. 15. І око не чіпляється за огорожі, хліви та інше. 16. Огорожею мають бути дерева, кущі або поперечні жердини. 17. Такі оселі вибирали наші предки. 18. Якщо цього немає, частіше виходь на околиці, в просторову природу. 19. Щоб око і душа відпочивали.

20. Про таких, як я, колись казали «світовий чоловік». 21. Багато земель я сходив, на п'яти морях бував, жив у теплих у холодних краях, але милішого за Закарпаття не бачив. 22. Тому й оселився я тут на старості. 23. Тут мій скарб – сад, маленька винниця, криниця, майстерня і шафа з книгами. 24. І тут моє серце.

25. Будь при молоді – і сам молодшим будеш. 26. Не засуджуй їх, а розумій. 27. Не повчай, а навчай, коли маєш чому. 28. Бо нерідко молоді і

12. Мирослав Дочинець

Вічник

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

1. Запахи... 2. Трави Господні навчили мене розуміти їх. 3. Я перебираю їх, як образчики проминулих днів, читаю їх, як книжку. 4. Усе пахне, усе має запах. 5. Від мене чекають люди чародійства, і я буває потураю їм. 6. Беру долоню і вдивляюся в мереживо ліній, ніби щось прочитую там.

Scan me

7. Насправді ж ловлю ніздрями запах поту, що випускають пори шкіри. 8. І чужа кров відкриває Мені свою тайну. 9. Вона коLOBродить тілом, омиває хворі місця і недобрі солі й отрути витискає через шкіру. 10. Так я зчитую запах хворощів.

11. Ніякої загадки тут немає. 12. Людина пахне Природою, бо зліплена з покрушин. 13. І кожна частка в ній має свою питому вагу, своє число, свій запах. 14. І коли ся решітка ламається, кришиться й здоров'я, міняється й запах. 15. Чому так стається? 16. Тому що людина переступає або закон Природи, або закон Господа, що заклав сей порядок. 17. Переступ той можна спинити і звернути, бо велика й цілюща сила Природи, а ще більша милість Творця.

18. Людина вгадує людину за запахом, хоча й не розуміє сього. 19. Вгадує зло, заздрість і лукавство, що точаться від інших. 20. Людина вгадує силу і слабкість до того, як почує слово чи спостереже чинює дію.

21. Пару собі людина теж вибирає за запахом. 22. А очі, уява і серце помагають їй полюбити обранця. 23. Тут так багато важить перше враження від першої стрічі. 24. Саме запах підказує, хто найліпше нам підходить для продовження роду, для відтворення. 25. А Небо благословляє сей вибір.

26. Запах – це поклик, охорона і задоволення. 27. Запах підказує нам, що їсти, що пити, де жити. 28. Щоб здоровим залишався ваш нюх, будьте частіше в Природі, в лісах, у горах, на водах. 29. Дихайте вільно, глибоко і ситно, бо з воздуха ми беремо не менше поживи, ніж з їдла і питва. 30. Се пожива Неба.

1. Випишіть із тексту односкладні речення, вкажіть їх вид, підкресліть граматичні основи.

2. Знайдіть у тексті і вкажіть номер таких складнопідрядних речень:

- а) підрядне означальне;
- б) підрядне з'ясувальне;
- в) підрядне часу;
- г) підрядне причини;
- д) підрядне мети;
- е) підрядне допустове.

3. Знайдіть у тексті і вкажіть номер речень, ускладнених:

- а) вставним словом (розділові знаки пропущено);
- б) однорідними підметами;
- в) однорідними присудками;
- г) однорідними додатками;
- д) однорідними обставинами.

4. Знайдіть у тексті 6 і 9 речення. Перебудуйте їх так, щоб вони стали ускладнені відокремленою обставиною.

Правильні відповіді

1. Односкладні речення:

Запахи... (називне) – 1 речення.

Ніякої загадки тут немає (безособове) – 11 речення.

Чому так стається? (безособове) – 15 речення.

2. Складнопідрядні речення:

а) підрядне означальне: 7, 16, 19;

б) підрядне з'ясувальне: 24, 27;

в) підрядне часу: 14, 20;

г) підрядне причини: 12, 29;

д) підрядне мети: 28;

е) підрядне допустове: 18.

3. Речення, ускладнені:

а) вставним словом: 5;

б) однорідними підметами: 22;

в) однорідними присудками: 3, 6, 9, 26;

г) однорідними додатками: 13, 16, 19, 20, 24;

д) однорідними обставинами: 28, 29.

4. Беру долоню і вдивляюсь в мереживо ліній, ніби прочитуючи щось там (6 речення).

Вона коLOBродить тілом, омиває хворі місця і недобрі солі й отрути, витискаючи через шкіру (9 речення).

13. Марія Матіос

Москалиця

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання

1. Втомлена з нервів, далекого переходу й непевності, Северина сиділа на порозі теперішнього свого житла й роздивлялася нове місце.

2. Обіруч стелилися нетолочені трави колишніх Косованових пасовищ і обнесених загінок для худоби. 3. Між ними тоненько вилялася худа стежка до кладки – такої самої худої: шириною в дві зрубані молоді смереки. 4. Рівно стесані від кори стовбури легко перекидалися через воду з одного на другий бік потоку. 5. Так що за бажання й потреби Северина сама могла будь-коли зліквідувати кладку, всього лише стягнувши в траву два смерекові стовбури. 6. Гойдлива кладка в кліп ока перебігала небагатоводний, проте шумливий, потік, впираючись у возову дорогу, а та врзалася в неперервну стіну обривистих гір та й бігла собі далі у світ, повторюючи зигзаги коли порослих лісом бескидів, а коли копіюючи зигзаги долі тутешніх людей, не розбещених ані багатством, ані іншими надмірностями – хіба що втішалася лише волею безконечних гірських хребтів.

7. Лісисті й безлисті хребти по чергово шикувалися аж до самого обр'ю, здалека нагадуючи скам'янілі зімкнуті лави безіменних воїнів зі щитами на грудях, то вигиналися, немовби спини прудких карпатських оленів нагло гнаних азартними мисливцями чи звіром-неприятелем. 8. А то розгорталися перед людськими очима хвилястими зелено-синіми сувоями полотен чи підіймалися горбатими хвилями небаченого тут ніким і ніколи моря.

9. Отож, ідучи наїждженою возовою дорогою хутора Лустун і одночасно пасучи очима далекий обр'ю, можна було сказати, що йдеш насправді не дорогою, а лісом, бо ліс, який зливався з дорогою, нібито лиш тільки на якусь

Scan me

мить випускав дорогу із себе на волю. 10. А он отам, за поворотом, ліс назад підминав її в себе, неначе зтягував чи загоював потоптаний тисячами ніг і коліс хребет дороги. 11. Чи з якихось причин не хотів нікому показувати пішаків і їздових на ній.

12. Було щось у тому закам'янілому природному строї захисне... оборонне... 13. Бо схована лісом дорога на якусь мить оберігала того, хто топтав її спину, від злої долі чи злої людини готової будь-якої миті вишмигнути з-за будь-якого деревця й ухопитися в горлянку винному й невинному.

14. Такий був тепер час у цих неміряних лісистих горах.

15. І такий час тут був завжди.

1. Прочитайте текст і знайдіть речення, в яких допущено пунктуаційну помилку (пропущені розділові знаки) при відокремлених означеннях, виражених дієприкметниковим зворотом.

2. Знайдіть у тексті і вкажіть номери речень, ускладнених відокремленою обставиною, вираженою дієприслівниковим зворотом.

3. Прочитайте 9 речення, визначте його вид та намалюйте схему.

4. Виконайте синтаксичний розбір 1 речення.

Правильні відповіді

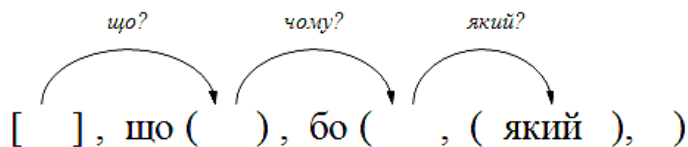
1.

Лісисті й безлисті хребти почергово шикувалися аж до самого обр'ю, здалека нагадуючи скам'янілі зімкнуті лави безіменних воїнів зі щитами на грудях, то вигиналися, немовби спини прудких карпатських оленів, нагло гнаних азартними мисливцями чи звіром-неприятелем (7 речення).

Бо схована лісом дорога на якусь мить оберігала того, хто топтав її спину, від злої долі чи злої людини, готової будь-якої миті вишмигнути з-за будь-якого дерева й ухопитися в горлянку винному й невинному (13 речення).

2. Речення, ускладнені відокремленою обставиною, вираженою дієприслівниковим зворотом: 5, 6, 7, 9.

3. ¹ Отож, ідуци найждженою возовою дорогою хутора Лустун і одночасно пасучи очима далекий обр'ї, ¹ можна було сказати, ² що йдеш насправді не дорогою, а лісом, ³ бо ліс, ⁴ який зливався з дорогою, ³ нібито лиш тільки на якусь мить випускав дорогу із себе на волю.

4. дієприкметниковий зворот імен дієсл

Втомлена з нервів, далекого переходу й непевності, Северина сиділа
прийм імен прикм займ імен спол дієсл прикм імен
на порозі теперішнього свого житла й роздивлялася нове місце.

Речення просте, двоскладне, повне, поширене, ускладнене однорідними присудками і відокремленим означенням, вираженим дієприкметниковим зворотом, розповідне, неокличне.

14. Галина Пагутяк

Уріж та його духи

Прочитайте текст (кожне речення пронумеровано) і виконайте завдання.

Панський дім

1. На початку ХХІ століття панський дім, що простояв майже двісті років, розібрали на цеглу місцеві спритники. 2. Попередній орендар власник автомайстерні, підбурюваний сільськими жартівниками, весь час шукав скарб і розбивав при цьому стіни. 3. А ще перед тим будинок стояв порожній, і я любила сидіти на терасі з видом на ріку й дивитись, як заходить сонце. 4. За моєю спиною були двері до маленької кімнати з грубкою. 5. Розповідали, ніби пан Сорочинський останній дідич Урожа любив сидіти в цій кімнаті й щось штудіювати. 6. Я пам'ятаю, як у дзвіниці в кутку стояло величезне гіпсове погруддя Аристотеля, яке перенесли з панського дому. 7. Селяни думали, що то якийсь святий. 8. Дідич не був багатим чоловіком, але очевидно мислячим. 9. Ні бібліотеки, ні паперів не залишилось.

10. Звісно старий будинок не міг обійтися без привидів. 11. Проте жодної Пані в білому чи Пана в чорному тут не водилося, лише бешкетні духи, які розкидали речі й перешкоджали слугам виконувати свої обов'язки, а деколи навіть їх лупцювали. 12. Таке траплялось час від часу: гуркіт, шум, вовтузіння. 13. Нема ніякої тобі романтичної історії.

14. З дитинства криниця на подвір'ї, схована під шопою, викликала в мене страх. 15. Кругла, з діаметром набагато ширшим, ніж сільські криниці. 16. З неї досі беруть воду. 17. Ніхто її ніколи не чистив, й невідомо, чиї кістки спочивають на дні з часів останньої війни.

18. Біля будинку був сад, де зараз побудовано кілька хат, але все ще збереглося кілька старих дерев. 19. Я пам'ятаю ще ставочок, обсаджений

вербами. 20. У нього скидали всіляке залізччя, і вода була іржаво-кривавого кольору.

21. У мене завжди була мрія мати прилад, який би просвічував землю.

22. Скільки б цікавого можна було знайти в Урожі. 23. Дощі розмивали схил пагорба, де був панський смітник, і я збирала там черепки глини, фаянсу, порцеляни, на яких були часом малюнки.

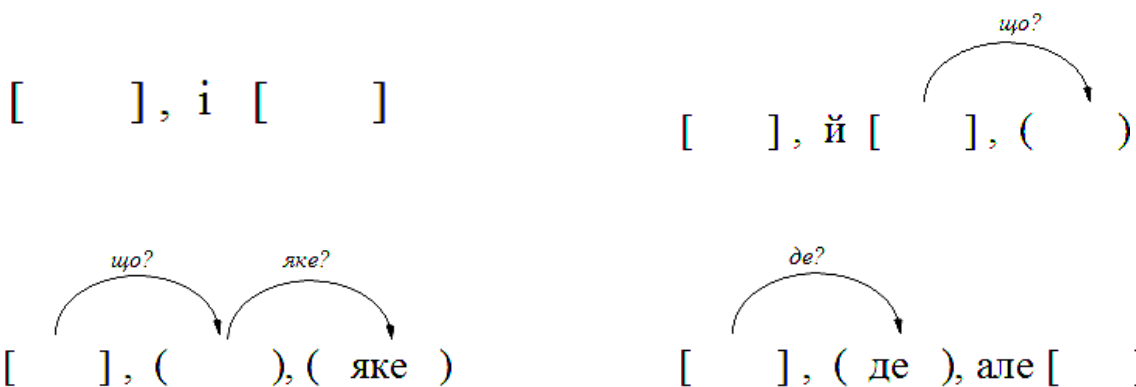

1. Прочитайте текст і знайдіть у ньому односкладні речення. Запишіть номер речень, вказавши вид.

2. Знайдіть у тексті і вкажіть номер речень, ускладнених:

- а) відокремленою прикладкою (розділові знаки пропущено);
- б) відокремленим означенням, вираженим дієприкметниковим зворотом;
- в) вставним словом (розділові знаки пропущено);
- г) однорідними присудками.

3. Знайдіть у тексті і вкажіть номер речень, які б відповідали схемам:

Правильні відповіді

1. Односкладні речення:
9 речення – безособове;
13 речення – безособове;
15 речення – називне;
16 речення – неозначено-особове;
22 речення – безособове.

2. Ускладнені речення:

- а) відокремленою прикладкою: 2, 5;
- б) відокремленим означенням, вираженим дієприкметниковим зворотом: 2, 14, 19;
- в) вставним словом: 8, 10;
- г) однорідними присудками: 2, 3, 5, 11.

3.

[], і [] У нього скидали всіляке залізччя, і вода була іржаво-кривавого кольору (20 речення).

[], (), (яке)

що? *яке?*

Я пам'ятаю, як у дзвіниці в кутку стояло величезне гіпсове погруддя Аристотеля, яке перенесли з панського дому (6 речення).

[], й [], ()

що?

Ніхто її ніколи не чистив, й невідомо, чиї кістки спочивають на дні з часів останньої війни (17 речення).

[], (де), але []

де?

Біля будинку був сад, де зараз побудовано кілька хат, але все ще збереглося кілька старих дерев (18 речення).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дочинець М. Многії літа. Благії літа / М. Дочинець. – Мукачево: вид-во Карпатська вежа, 2012. – 144 с.
2. Дочинець М. Вічник / М. Дочинець. – Мукачево: вид-во Карпатська вежа, 2019. – 280 с.
3. Матіос М. Армагедон уже відбувся / М. Матіос. – Львів: вид-во Піраміда, 2011. – 112 с.
4. Матіос М. Москалиця / М. Матіос. – Львів: вид-во Піраміда, 2008. – 108 с.
5. Пагутяк Г. Маленькі трагедії великої війни / Г. Пагутяк // Кур'єр Кривбасу. – 2011. – № 262/263. – С. 334-341.
6. Пагутяк Г. Сентиментальні мандрівки Галичиною / Г. Пагутяк. – Львів: вид-во Піраміда, 2018. – 304 с.
7. Пагутяк Г. Уриж та його духи / Г. Пагутяк. – Львів: вид-во Піраміда, 2012. – 120 с.